

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

21 Mart 2023

Sayı :30824082-610 6013862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (7 Adet, 9 Sayfa)
- Cevap Yazısı (383 Adet, 192 Sayfa)

VAN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MUAZZEZ ORHAN IŞIK'IN
TBMM 7/77631 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVABI

SORULAR

İklim krizi, kuraklık ve ekolojik kırım politikaları nedeniyle göl, nehir ve diğer su kaynaklarının hızla kirletildiği ve yok edildiği bir dönem yaşıyor. Van Gölü ve havzasındaki su kaynakları son 3-4 yıllık süreçte ekoloji-kırım politikalarından olumsuz etkilenmiş ve gölde kirlilik düzeyi artarken, yaşanan çekilme ise tarihi bir boyuta ulaşmıştır. Van Gölü'nde son yıllarda bazı bölgelerde yaşanan kilometrelerce çekilme, gölü kirleten faktörlerin kirletici etkisini arttırmıştır. Van gölü havzasındaki belediyelerin kanalizasyon ve çöp arıtma tesislerinin yetersizliği, yerleşim yerlerinden ve hanelerden çıkan kirli suların göle doğrudan karışabilmesi, birçok bölgede bu atıkların arıtılmadan göle karışması, sahil bandında birçok sayıda taş ocağı işletmesinin bulunması, sahil bandında kıyı kanununu ihlal eden kamu binalarının ve işletmelerin atıkları, Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin uygulanmaması gibi nedenlerle Van Gölü çok hızlı bir şekilde kirlenmektedir. Gerekli önleyici tedbirlerin alınmaması ve gölde yaşanan geri çekilmenin devam etmesi durumunda Van Gölü'nün yok olma sürecinin hızlanacağı bilinmelidir.

Van Gölü sahiline en 150 metre uzaklıkta olması gereken fabrikanın kıyı kanununa aykırı bir şekilde inşa edildiği, ve kurulduğu 1970'li yıllardan beri gölü kirletmeye devam ettiği, son zamanlarda ise fabrika çevresinde ve fabrikaya yakın sahil bandında gözle görünür düzeyde kirliliğin arttığı ifade edilmektedir. Kurulduğu yıllarda yerleşim yerlerine uzak olan fabrika artık yerleşim yerlerinin içinde kalmıştır. Etrafındaki yerleşim oranı her geçen dönem artmaktadır.

24 saat vardiyalı olarak çalışan fabrikadan aralıklarla büyük toz dumanları yükselirken, rüzgarın da etkisiyle çevreye yayılan toz bulutları, canlıların yaşam alanları için riski arttırmaktadır. Fabrikadan çevreye pis kokuların yayıldığı, etraftaki yerleşim yerlerinin, bitki dokusunun fabrika kirliliğinden olumsuz etkilendiği ifade edilmektedir. Kirlilik sorunu sadece çevresel ve ekolojik bir sorun değil aynı zamanda işçi sağlığı ve güvenliği açısından da önemli bir sorun olarak görülmelidir.

Ayrıca fabrika için gerekli olan filtre altyapısının yeterli olmadığı, söz konusu filtrelerin denetlenmediği, dönem dönem filtresiz üretim yapıldığı iddia edilmektedir. Bu yapıdaki işletmelerin kurulmadan önce çok ciddi çevresel etki değerlendirilmesinin yapılması, kurulacağı alanın ekolojik-yıkım etkisi en az olacak şekilde belirlenmesi, kurulduktan sonra da takip ve denetimlerinin etkili bir şekilde yapılması gereklidir. Van Gölü gibi tarihi ve doğal bir değer için dönemsel ticari hesaplar ve geçici rant yaklaşımıyla tüketilmemesi, tüm kirletici faktörlere karşı gerekli tedbirlerin alınması zorunlu bir durumdur. Başta Van Çimento fabrikası olmak üzere sahil bandındaki tüm işletmelerin kirletici etkilerini ortadan kaldıracak tedbirlerin alınması lazımdır.

Bu bağlamda

- 1) Edremit ilçesindeki Van Çimento Fabrikasının çevresel etki değerlendirmesi yapılmış mıdır? Yapılmamış ise mevcut üretim sürecinin olumsuz etkilerini tespit etmek ve önlemek amacıyla hangi tedbirler alınmaktadır?
- 2) Edremit ilçesindeki çimento fabrikasının hava filtreleri nasıl denetlenmektedir? Buradaki üretimin hava kirliliğine etkisi nedir? Fabrikanın neden olduğu kirliliğini önlemek amacıyla hangi tedbirler alınmaktadır?
- 3) Çimento fabrikasının kıyı kanununa uygunsuzluğu konusunda bakanlığınızın yaptığı bir inceleme mevcut mudur?
- 4) Çimento fabrikasına yakın sahil bandında bir kilometre kareye yakın göl yüzeyindeki kirliliğin nedeni çimento fabrikasının atıkları mıdır? Bu kirletmeye neden izin verilmektedir? Bu kirletmenin neden olduğu ekolojik ve çevresel sorunlar üzerine bakanlığınızın yaptırdığı bir inceleme, araştırma ve denetim raporu mevcut mudur?

5) Çimento fabrikasında çalışanların ve yakın bölgede yaşayan yurttaşların çimento fabrikasından kaynaklı atık ve yoğun hava kirliliği yoğun maruz bırakılması nedeniyle bu kişilerde ortaya çıkan sağlık sorunlarına dair bir tarama yapılmış mıdır? Hem çalışanların hem de çevrede yaşayan yurttaşların yaşam ve sağlık haklarının korunması amacıyla alınan tedbirler nelerdir?

6) Yerleşim yerlerinin içinde kalan fabrikanın taşınması veya çevresel/ekolojik riskler nedeniyle üretimin durdurulması planlanmakta mıdır?

CEVAP

Van İlimiz Edremit İlçesinde bulunan Aşkale Van Çimento Fabrikası T.A.Ş tesisi için mülga Van Valiliği Çevre ve Orman İl Müdürlüğüne 24.12.2009 tarih ve 082 karar numaralı ÇED Gerekli Değildir Belgesi bulunmakta olup ayrıca mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından Van Çimento Fabrikası Kapasite Artışı projesi Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ek-1 kapsamında olduğundan ÇED Raporu hazırlanmış ve 28.04.2011 tarih ve 2169 karar numaralı ÇED Olumlu Belgesi verilmiştir.

○ Van İlimiz Edremit ilçesinde bulunan Aşkale Van Çimento Fabrikası T.A.Ş tesisi, 27277 sayılı ve 03/07/2009 Resmi Gazete tarihli Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği ve 28082 sayılı ve 12/10/2011 Resmi Gazete tarihli Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliği hükümleri gereğince tesis proses bacalarında sürekli emisyon ölçüm sistemleri (SEÖS) bulunmaktadır. Bu ölçüm sistemi tarafından proses bacalarından 24 saat aralıksız yapılan ölçümler, Bakanlığımız Sürekli İzleme Sistemi Merkezine (SİM) aktarılmakta ve Bakanlığımız teknik personelleri ile Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz teknik personelleri tarafından kontrol edilmektedir. Ayrıca emisyonu neden olan bu proses bacaları, Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüz teknik personelleri tarafından gerek ani gerek şikayet ve bazı dönemlerde de planlı saha denetimleri ile denetlenmektedir. Söz konusu saha denetimlerinde tesis yukarıda bahsi geçen Yönetmelik ve Tebliğ hükümleri kapsamında, periyodik olarak yaptırılan Kalite Güvence Sistemi (KGS), Yıllık Geçerlilik Testi (YGT) gibi emisyon ölçümleri de Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzce kontrol edilmektedir.

○ Yukarıda bahsedilen bilgiler ile Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze yapılan şikayet başvuruları doğrultusunda bahse konu çimento fabrikasına 02/01/2023 tarihinde denetim yapılmış olup, denetim sonucunda bahse konu fabrikanın 03.07.2009 tarih ve 27277 sayılı Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'nde öngörülen önlemleri almadan faaliyet göstererek yüksek miktarda ve koyu renkte toz atmosfere salınması ve bu durumun hava kirliliği yönünden önemli etkiler yaratması sebebiyle 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20.maddesinin (b) bendindeki hüküm gereğince 04/01/2023 tarihinde 5294556 sayılı idari yaptırım karar tutanağı ile idari yaptırım uygulanmıştır.

Van İlimiz Edremit İlçesinde bulunan Aşkale Van Çimento Fabrikası T.A.Ş tesisinin 03.08.1990 tarih ve 20594 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 4. Maddesinde "Kısmi Yapılaşma: a) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında; 11 Temmuz 1992 tarihinden önce belirli bir kullanım amacına dayalı olarak onaylanmış 1/1.000 ölçekli mevzii imar planlarının kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde 100 metrelik kesim içerisindeki imar adalarında; üzerinde yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan plan ve mevzuata uygun olarak tamamlanmış yapılar ile ruhsat alınarak en az subasman seviyesinde inşaatı tamamlanmış yapıların bulunduğu parsellerin sayısının veya kullanılan toplam taban alanının imar adasındaki toplam parsel sayısının veya toplam alanının yüzde ellisinden fazla olması durumudur.

Üzerinde birden fazla yapı yapılması mümkün olan parseller, en az subasman seviyesinde inşaatı tamamlanmış olmak kaydı ile taban alanı veya yapı sayısı itibariyle bu kapsamda değerlendirilir.

b) Kentsel ve kırsal yerleşmelerde; meskun ve gelişme alanlarını kapsamak yerleşmenin mevcut ve projeksiyon nüfusuna dayalı gerekli tüm kullanım ve fonksiyonları içermek üzere hazırlanmış ve 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış uygulama imar planlarının kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde 100 metrelik bandı içerisinde kalan kesiminde yer alan imar adalarının sayısının yüzde ellisinden fazlasında, (a) bendindeki tanıma uygun yapılaşma olması durumudur. Aksi halde (a) bendi hükümleri geçerlidir.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm çerçevesince iş ve işlemler yürütülmüştür.

Fabrikada evsel kaynaklı atıksular için 3 adet paket atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır. Ayrıca bahse konu evsel paket atıksu arıtma tesisleri, Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzce periyodik olarak denetlenmekte ve bu denetimlerde deşarj noktalarından numuneler alınarak Bakanlığımız tarafından akredite edilen laboratuvarlarda analiz ettirilmektedir. Analiz sonuçları, 31.12.2004 Resmi Gazete tarihli ve 25687 sayılı Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nde belirtilen deşarj standartlarına göre tarafımızca incelenmekte ve aksi bir durumun tespiti halinde 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun ilgili maddelerince idari yaptırım uygulanmaktadır.

Van İlimiz Edremit İlçesinde bulunan Aşkale Van Çimento Fabrikası T.A.Ş. tesisi için mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından Van Çimento Fabrikası Kapasite Artışı projesi için 28.04.2011 tarih ve 2169 karar numaralı ÇED Olumlu Belgesi verilmiştir. Çimento Üretim Tesisi ile ilgili mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında 19.08.2015 tarihinde Hava Emisyon konulu Çevre İzin Belgesi verilmiştir. Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Aşkale Van Çimento Fabrikası T.A.Ş.’ye ait Çimento Üretim Tesisinde bulunan proses bacalarında Emisyon ve İmisyon ölçümleri yaptırılmış olup Emisyon ve İmisyon Ölçüm Raporu sonuçları 27277 sayılı ve 03/07/2009 Resmi Gazete tarihli Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği sınır değerleri sağlamaktadır. Söz konusu tesiste yapılan ani ve planlı denetimlerde 2872 sayılı Çevre Kanunu ve mer’i mevzuat kapsamında tesisin kapatılmasını gerektirecek herhangi bir ihlal tespit edilmemiştir.